GRADSKA BIBLIOTEKA
„JURAJ ŠIŽGORIĆ"
ŠIBENIK
NAUČNI ODSJEK

Šibensko izdanje (II)

Poštarina plaćena

TRIBUNA

IZLAZI SVAKI DAN
UPRAVA: Šibenik ulica Episkopa Milaša.
UREDNIŠTVO: Šibenik, ul. Ep. Milaša. Telef. 47.
PRETPLATA mes. d. 25, za inostranstvo din. 35.
Primerak 1.- din.

GODINA V | RUKOPISI se ne vraćaju. | Subota 10 aprila 1937 | ČEKOVNI RAČUN Zagreb 46.798 | BROJ 82

Kratke vesti

— ODBOR za procjenu državnih nabavki pri ministarstvu finansija u Beogradu poništio je licitaciju za nabavku sedam kompozicija motornih vozova za pruge uskog kolosjeka, po kojoj je izrada ovih kompozicija bila povjerena fabrici vagona u Slav. Brodu. Ova licitacija biće raspisana u najskorije vrijeme.

— MINISTAR engleske mornarice Hor izjavio je jučer u Donjem domu da su završeni radovi na izgradnji dviju novih krstarica klase „Dido",

— SINOĆ je stigao u Beč pretsjednik banke za međunarodna plaćanja Oto Nimajer. U Beču se momentano nalazi i turski ministar finansija Fuat Agrali.

— PRETSJEDNIK engleske vlade g. Baldvin primio je jučer pretsjednika Danske vlade g. Stauninga.

— ZBOG visokih cijena vlada Poljske donijela je odluku o sniženju cijena, zatim i zabranu izvoza žitarica. Vjeruje se da će pomoćnik ministra socijalne politike biti postavljen za glavnog komesara za regulisanje cijena.

— INDUSTRIJALAC Ford je izjavio da neće priznati Radnički automobilistički sindikat kao ni ma koju drugu organizaciju da učestvuje kao posrednik između radnika i njegovih preduzeća.

— AUSTRIJSKI penzioner Brikner i njegova žena kažnjeni su osjetnom globom od austrijskih vlasti zato što su u novembru 1936 položili vijenac na grob roditelja Adolfa Hitlera. Brikneru je oduzeta penzija.

— DUKA DI SPOLETA, komandant Pulja, izvršio je jučer smotru brodogradilišta i vojnih objekata.

RIM, 10 aprila [a] Jutros je održana sjednica vlade pod pretsjedništvom g. Musolinija.

BEOGRAD, 10 aprila (g) Sinoć u 17 sati održana je u čitaonici opštine Akademija kulturnog odbora grada Beograda. Među elitnu publiku zapažen je francuski poslanik na našem Dvoru grof Dampjer. Akademiju, posvećenu francuskoj književnosti, otvorio je p. Dušan Nikolajević. Poslije nekoliko predavanja priređen je muzički dio. Uspjeh je akademije bio naročit.

Referati na sjednici čehoslovačke vlade

PRAG, 10 aprila (č) Jučer poslije podne održana je sjednica vlade na kojoj je ministar spoljnih poslova dr K. Krofta podao ekspoze o međunarodnoj situaciji, sastanku Male antante i posjeti pretsjednika Beneša Beogradu.

Zatim je dr Hodža dao ekspoze o svo im razgovorima sa rumunjskim ministrom pretsjednikom Tatareskom.

Na kraju je vlada donijela odluku da se izgradi stalni paviljon na izložbama u Zagrebu i Beogradu.

Rumunski princ Nikola odrekao se svih prava člana kralj. doma

BUKUREŠT, 10 aprila (r) Nj. V. kralj Karol na predlog svoje vlade sazvao je jučer krunski savjet koji je imao da izvrši do znanja odluku kraljevog brata princa Nikole da se on ne odriče svog potomstvenog braka.

Kako je poznato princ Nikola se prije par godina vjenčao iz ljubavi sa običnom građankom iz koga ima i dijete. Princ Nikola je tražio od Dvora priznanje njegova braka i članova njegove obitelji za članove kraljevske kuće. Ovome se protivio kralj Karol, pa je zato došlo do ove odluke princeve kojom se odriče svih prava, časti i položaja člana kraljevskog doma.

Po završetku tehničke strane pristupiće se

potpisivanju carinske unije

između Jugoslavije i Bugarske

SOFIJA, 10 aprila (g) Carinska unija između Jugoslavije i Bugarske a kojoj je bilo govora prilikom nedavne posjete b. jug. ministra i narodnog poslanika dr Voje Janjića Sofiji, predmet je živih razgovora. Carinska unija je kombinacija koja mnogo interesuje Bugarsku i koja se ima realizovati čim tehnička strana bude gotova.

Privrednici i političari i kao izgleda i sam narod bugarski shvatili su vrijednost sklapanja ugovora o „večnom prijateljstvu".

Iako je ovaj problem velik i složen strpljenje i na jednoj i na drugoj strani neće oskudijevati kao i za sve krupnije probleme — ističe se u zainteresovanim krugovima u Sofiji — iza ovog treba vremena, tim više što će Jugoslovenski ministar pretsjednik g. dr M. Stojadinović biti još skoro mjesec dana zauzet važnim državnim poslovima.

BUKUREŠT, 10 aprila (c) Ovih dana se vratila u Bukurešt rumunska delegacija na atinskoj konferenciji Ekonomskog komiteta Balkanskog sporazuma. Za glavnu upravu rumunskih luka je na konferenciji prisustvovao in. Machailopol koji je posle povratka iz Atine rekao novinarima, da su u Atini vođeni pregovori oko stvaranja jedinstvenog pomorskog kodeksa za zemlje Balkanskog sporazuma. Pretresala su se sledeća pitanja: uprošćavanje formaliteta pri putničkom i robnom prometu, ukidanje konzularnog vizuma za sanitetske patente, utvrđivanje jedinstvenog sistema za razmere parobroda i jedinstvenih pomorskih taksa. Sekretaru je naređeno da spremi informativni materijal za unifikaciju pomorskih kodeksa i za utvrđivanje zajedničkog registra za navigaciju sviju zemalja Balkanskog sporazuma. —

— NOVI ALBANSKI opunomoćeni poslanik u Beogradu predao je svoja akkreditiva.

Dali pretstoji saradnja Pariz-Berlin?

Nepotvrđene vesti o sastanku Hitlera i nekih značajnijih francuskih ličnosti

BERLIN, 10 aprila (r) Već nekoliko dana u Rajnskoj oblasti boravi vođa Rajha i kancela g. Hitler.

U berlinskim diplomatskim krugovima vlada uverenje da će se g. Hitler ovom prilikom sastati sa nekim značajnijim francuskim ličnostima. Vijesti nemaju još zvanične potvrde.

PARIZ, 10 aprila (r) Francuska vlada donijela je odluku kojom zabranjuje svako prikazivanje kriminalnih filmova. Ona motiviše ovu svoju odluku faktima da se na ovaj način vaspita banditska omladina i samo širi kriminal u njegovim podvizima i detaljima.

Komunizam podgrizuje temelje francuske nacije

PARIZ, 10 aprila (r) Uvaženi francuski državnik poslanik Dorio održao je jučer u Parizu političku konferenciju i na njoj veliki govor u kome je javno optužio francuski komunizam da podgrizuje temelje francuske nacije koja bi, zbog toga, mogla da strada.

Zajednička fronta

Reksista i Flamanaca

BRISL, 10 aprila [r] Sinoćnje novine objavljuju tekst sporazuma između vodstva reksista i flamanskih nacionalista koji predviđa zajedničku borbu protiv komunizma. Obe će grupe u Narodnom pretstavništvu istupati zajednički. Reksisti Flandrije stupiće u redove flamanskih nacionalista koji blok u svome programu priznaje samo suverenitet kralje.

BRISL, 10 aprila (r) Poljski ministar industrije Romano posjetiće skorih dana Brisl da uzvrati posjetu koju je belgijski ministar poljoprivrede učinio Varšavi

Heinrich v. Stephan

osnivač međunarodne organizacije pošta

8 aprila navršilo se 40 godina od smrti generalnog direktora pošte koji je pronašao načina da sjedini cijeli svijet u jednoj jedinstvenoj poštanskoj modernoj organizaciji. — I poštanske dopisnice su djelo njegovog pronalaska.

Ismet Ineni

sa svojom pratnjom otputovao za Beograd

ISTAMBUL, 10 aprila (r) Sinoć je napustio grad svojom pratnjom na putu za Beograd ministar pretsjednik Ismet Ineni.

Na stanici ga je lično ispratio pretsjednik Repuplike Kemal Ataturk, kao i svi članovi vlade U pratnji turskog premijera putuje i ministar spoljnih poslova dr Ruždi Avas. Građanstvo je priredilo svojim prvacima spontane manifestacije

Jagoda ucjenjuje

VARŠAVA, 10 aprila [r] Jučer je Staljin, u pratnji novog šefa GPU Ješe i maršala Vorošilova, posjetio zatočenog bivšeg šefa Jagodu od koga je zatražio da mu kaža koja je to osoba koja se u inostranstvu nalazi sa povjerljivim dokumentima. Jagoda je ostao oporan napomenuvši još jednom da će u slučaju njegove pogibije ta kompromitirajuća dokumenta biti objelodanjena.

Zahvala prezidenta Masaryka

BEOGRAD, 10 aprila (g) Povodom 84 rođendana prezidenta — oslobodioca T. G. Masaryka upućene su mu iz Jugoslavije brojne čestitke. Jučer je čehoslovački poslanik u Beogradu dobio zahvalnicu g Masaryka sa zamolbom da je ipuuti svima onima koji su ga se prigodom rođendana sjetili čestitkama.

Tatarescu ide 29 aprila u Ankaru

BUKUREŠT, 10 aprila (r) Posjeta rumunjskog ministra pretsjednika Ankori određena je za 29 aprila. Prilikom ove zvanične posjete utvrdiće se dan dolaska predsjednika turske vlade Izneta Inenija i dr. Ruždi Arasa Bukureštu. To će biti, svakako, poslije zasijedanja Društva naroda.

TRIBUNA

Split, 9 aprila.

U zadnje vrijeme novoizabrane općinske uprave, koje se nalaze u škripcu, jer ne mogu udovoljavati svim demagoškim obećanjima datim za vrijeme izbora, nastoje na drugi način da sa sebe skinu odgovornost.

20 i 21 ožujka sastali su se u Splitu svi predsjednici općina sa svojim političkim vodstvom i sa toga sastanka izdali su komunike, koga „Jadranski Dnevnik", koji se gerira kao glasilo Dr. Mačeka, nije mogao dobiti prije nego što je bio objavljen u „Hrvatskom Dnevniku" u Zagrebu. U tom komunikeu gospoda su otkrila »veliku tajnu« t, j. da su općine u očajnom stanju. U nastavku toga komunikea kaže se:

„Da su sve nedaće i neprilike, na ko je su naišle po narodu izabrane uprave u općinama, skrivili po vlasti nametnuti režimski komesarijati, a isto tako i nadzorne vlasti, te da prema tome oni i nose svu odgovornost za potpunu propast, u koju su općine dospjele i t. d.

U koliko i ti napori (op. ur.: novih općinskih uprava) ostanu bez uspjeha, neće pasti odgovornost na sadašnje predstavnike naroda u općinama, [redacted] i [redacted]. Dakle, već se unapred želi prebaciti odgovornost na druge. Nije nam cilj braniti ni vlast a ni JNS, s kojom mi nemamo ništa zajedničkoga, ali za ilustraciju prilika, koje kod nas danas vladaju, nije zgorega, da se malo osvrnemo na prošla vremena.

Kad je nadošao 6 januara, večinom su sve općinske uprave, po narodu izabrane, potvrdjene u daljnjoj funkciji po diktatorskom režimu. Na svim tim općinama bili su više ili manje istaknuti pristaše bivše HSS. Tek mnogo kasnije neke uprave bile su smenjene, a neke su ostale čak i do pretprošlih općinskih izbora. To je fakat kao što je fakat, da je za to vrijeme diktatorskog režima bio Ban Primorske banovine današnji pokretač i vlasnik »Jadranskog Dnevnika« u Splitu.

Možda bi taj bivši »diktatorski Ban" mogao dati detaljniji izvještaj svom organu o stanju u općinama prije tih promjena na vodstvu općina. Možda bi taj bivši diktatorski Ban mogao n. pr. dati razjašnjenja, kakovo je stanje bilo u općina splitskog sreza naročito na Šolti prije dolaska Fabijana Bezića; na Klisu prije dolaska Jure Ivišića: u Šestanovcu prije dolaska Marina Kalajdžića; u Trogiru prije dolaska Frane Slade; na Muću prije dolaska Ante Ratkovića itd. itd Jer ako je biv. HSS to zaboravila, ne bi trebao to da zaboravi bivši Ban diktatorskog režima.

Valjda nas neće bivši „diktatorski Ban" demantirati, da neke općine nisu bile »još prije prelaza u ruke ljudi iz JNS" u derutnijem stanju nego što su sada? I kad njegov list »Jadranski Dnevnik« piše o »gazdovanju u općinama za režima JNS«, tada bi bilo bolje da piše o pašaluku u tim općinama za vrijeme banovanja njegovog vlasnika, kada na općinama nisu bili ljudi iz JNS. U ostalom vlast bi morala imati u arhivi i danas izvještaje o revizijama općinskog poslovanja za ta vremena baš spomenutih općina, pa neka se ti izvještaji prispodobe sa današnjim revizijama, dakle prije prelaza općina u ruke JNS i poslije današnjeg prelaza općina u HSS. Tada bi se vidjelo baš protivno od onoga što se danas hoće da tvrdi. I kad bi se počelo kopati u te spise, možda bi se pronašlo i takovih stvari, za koje se i te kako krivično odgovara. Možda bi se u tim revizijama pronašle i stavke, koje premašuju i desetke i desetke hiljada narodnog novca izdanog n. pr. i za podmićivanje. Možda bi se pronašlo da se je »općinski novac i te kako upotrebljavan u lične svrhe stranačkih mogućnosti itd." Ali onda su blažena vremena Banovanja vlasnika „Jadranskog Dnevnika"! Onda su bile narodne općine kao i sada i nijesu bili komesarijati jugoslavenskih nacijonalista! I da se dokaže kako su ti „komesarijati" gazdovali, insceniraju se procesi kao onaj Fabijana Bezića, bivšem predsjedniku u Šolti za koji »Jadranski Dnevnik» kaže: „za naše prilike interesantan i karakterističan", a na koji proces, baš za to jer je „interesantan i karakterističan nije se prikazao nitko od tužilačke strane općine, pa niti njihov advokat.

Jest ovaj je proces karakterističan i interesantan jer rasvjetljuje doba u koje živimo. Rasvjetljuje kako je moral duboko pao, jer se na jednog čestitog i poštenog čovjeka, koji je i sebe žrtvovao na korist svoje općine, hoće da nabaci blatom samo za to jer je jugoslaven.

Nu ostavimo pravorjeku suda taj „interesantan i karakterističan proces».

Nego trebalo bi da „Jadranski Dnevnik" kad već govori o stranačkim režimima prije zadnjih općinskih izbora, dade razjašnjenje javnosti n. pr. na ova pitanja:

1) Koliko dana prolazi u sedmici, a da gosp. Paško Kaliterna lično ne posjećuje Sresko načelstvo, a da ne govorimo o drugim eksponentima HSS?

2) A čiji su izvršni organi te narodne općinske uprave danas?

3) A gdje danas mora da bude začeta njeno sve što ima sa općinom, kao sa moupravnim tijelom, posla?

4) U koju skupinu danas — od naroda izabranih — agitatora dolaze prvom redu današnji honorirani »predstavnici općina«, lugari, cestari, rondari, poljari itd.?

Ne, ne! To nisu članovi i eksponenti političke stranke HSS! Ne, oni ne djeluju pod stranačkom diktaturom!

Ipak moramo priznati da je »Stari darac" ozbiljniji od »Jadranskog Dnevnika" i da je g. Brajević i te kako dosljedniji od bivšeg »diktatorskog Bana Dr Iva Tartaglie.

Pismo iz Južne Amerike

»Kriza Male antante«

(Od našeg stalnog dopisnika)

Antofagasta,
početkom marta 1937

Takav naslov imade jedan članak publiciran u „Current History" u New-Yorku, a reproduciran u reviji „PAN" 10 tek. mj. izdavanoj u Buenos Airesu.

I nije to ni prvi a sigurno ni zadnji članak, ni vijest po ovom pitanju.

Takovih stvari u toku zadnje godine dana čitamo dosta u raznim revijama i novinama, izdavanih u Južnim američkim državama.

Danas je već svakome jasno, da ova rabota protiv stabiliteta i čvrste sloge, koji su uvijek vladali u krugu Male antante, dolazi i inspirirana je od onih, koji žele pošto-poto, da se ona poremeti, i konačno ostvari njihov željeni san i vide porušenu Malu Antantu, koja im je trn u oku, a to zato, kao jedan divan savez država: Rumunije, Jugoslavije i Čehoslovačke, osnovan kao rezultat poratnih ugovora o miru, — za održavanje istih, postojećeg poretka i svjetskog mira.

Kad se analizuje razna politička hodočestvija po raznim državama Male Antante, kao i ostalim državama Evrope, te raznim vojničkim savezima, sklopljenim u toku zadnje godine, jasna nam je do u tančine sva ova dobro smišljena i organizovana kampanja protiv Male Antante od onih, koji ju žele da naruše, odnosno državе koje ju sastavljaju primame k sebi, s raznim hvalisavim i farizejskim omamljivih obećanjima vrlo sumnjive vrednosti u budućnosti.

Već danas se govori na sva usta, kako je Rumunija, već na putu da bude nadvladana od nasističke propagande, kao što se to isto govori i za Jugoslaviju, a za Čehoslovačku, da će iza toga i u skoroj budućnosti, valjda uspješnog gradjanskog rata u korist generala Franka, ona biti meta za Njemačke imperijalističke podvige o prodiranju na Istok. Tako isto s tim u punom suglasju stoji i Njemačka intenzivna propaganda, koju ona vodi protiv Čehoslovačke u zadnje doba, te samu čehoslovačku vladu u Pragu titulira crvenom itd.

Veli se i to, da je Njemačkoj u toj propagandi uspjelo osujetiti i plan o gradnji veze Rusije s Čehoslovačkom preko Rumunije za slučaj rata, i da je taj plan o gradnji usled njemačke propagande u zadnje doba napušten.

Silni i dobro smišljeni planovi, koji imadu tako isto i dalekosežne vidike i posledice. Na red su mnoge države, pa i one, koje danas figuriraju, kao vidne saveznice tih klerofašističkih i nasističkih država, postojećih i onih, koje će se ovakovom vojničkom strategijom još stvoriti.

Bolje i kasno, nego prekasno uviditi ponor, pred kojim stojiš, kad češ se da u nj survaš bez i pomislititi na spas!

Veli se i o tome, kako Cehoslovačka jeste i ostaje i u budućnosti vjerna saveznica Francuske i Rusije, a kako Rumunija i Jugoslavija to ne žele ili izbjegavaju šta takova. Veli se i to da je baš žrtva te politike srž bivše politike Male Antante g. Titulesco, koji je htjeo baš takovu politiku sa Rusijom i Francuskom i u tome vidjeo najsigurniji zalog zdrave politike država Male Antantante, kao i osiguranje trajnog mira u Evropi, a koja politika je izgleda napuštena po novom rumunjskom premijeru Tatarescu itd.

Biti lošeg političkog ukusa, znači igrati se vatrom ivanjskog svijetla, koji sa radošću radja teškim opeklinama, koje kad se raskuže obuhvate čitavo tijelo, bez ikakova pogleda na spas!

Rad i politika država Male Antante za cijelo vreme njenog opstanka odjekivali su i ostavljali najbolji utisak u čitavvm svijetu posebno u Evropi bilo na političkom bilo na ekonomskom polju, kao i vojničkom.

Ta zdrava i miroljubivošću prožeta politika Male Antante će ostati za primjer, i biti novi impuls za održavanje mira, te demokratskog poretka u svijetu, posebno u Evropi, gdje izgleda da lonac sve to jače kipi, eda jednog lijepog dana sasma i prekipi, kao nova katastrofa čovječanstva uopšte, kad sloboda i suverenitet naroda i država neće uopšte ništa značiti za imperijalističke i militarističke osvajače!

I baš zato ova zdrava i vrijedna, a nadasve mirotvorna i humanitarna politika Male Antante, nemože biti napuštena, još manje u današnjem teškom, vrlo teškom položaju u Evropi. Napustiti to, značilo bi hotimično srljati u očiti ponor i provaliju, bez nade u spas!

Zato Mala Antanta, treba i mora ne samo, da opstane i živi, radi najviših mirovnih i slobodarskih ideala, već još čvršće se udruže njenim spasonosnim idealima narodi država, koje ju sastavljaju, budući samo i tako će moći očuvati svoj suverenitet i slobodu, kao što i u potocima krvi i na gomilama kostiju sazdane tekovine, stoljetnih patnja i iskušenja njenih mukotrpnih i ispaštavanih naroda!

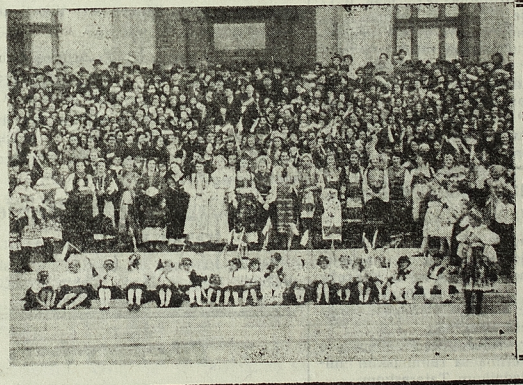
Kao što i svoju aktivnost u svim mogućim pravcima državničkog rada i progresa tako razgranati, te u svoje kolo privesti ostale male države, koji po prirodnim zakonima na to gravitirati moraju, a u prvom redu Poljsku i Bugarsku, Grčku, Tursku, Albaniju itd. te u realnosti Mala Antanta i Balkanski Savez, postade jedno tijelo sa odredjenim i proširenim vidicima! koji u današnjim ekspanzivnim vremenima su potrebiti čovječanstvu radi mira i poretka!

Mala Antanta ima i treba pokazati i dokazati svima i svakome, posebno tendencijoznim širiteljima jedne zle i naopake prakse u politici i relacijama izmedju država, da njeni redovi su čvrsti i kompaktni, kao i ranije, a koji se ničim nemogu i neće dati ni rušiti, ni osvladati, ni nadvlakati u odbrani vitalnih njezinih interesa i čuvanja svijetskog mira i dobrih odnosa izmedju naroda i država!

Za navijek treba već jednom i odjednom utući plaćene i tendencijozne širitelje, zla i truleža, koji vide samo u tome svoj opstanak, loveći u mutnom.

Cuvati i sačuvati Malu Antantu, znači sačuvati mir i poredak, i jamčiti siguran i stalan progres u državama, koje ju sačinjavaju. a to imati i biti, jeste najuzvišenija aspiracija njezinih naroda i država koje ju sačinjavaju: Rumunije, Jugoslavije i Cehoslovačke!

MARKO P[redacted]BISKUPOVIĆ

Posjeta Dr. E Beneša Beogradu

Špalir reviju trupa pravilo je mnogobrojno oduševljeno građanstvo. Na ša slika prikazuje jedan de tog špalira — Živopisne nar. nošnje na beogr gospođicama.

širite »TRIBUNU«

Gostovanje zagrebačke opere

Split, 9 aprila.

U Splitu se nalazi direktor zagrebačke Opere g. Krešimir Baranović, sa zadatkom da sve uredi glede gostovanja opere početkom mjeseca maja. Opera bi ddala 20 predstava, a od domaćih kompozitora bili bi zastupani Gotovac, Zajc, Lisinski i Hatre. Tom prigodom zagrebačka opera eventualno dala bi dvije predstave u Šibeniku. Za ovo gostovanje vlada veliki interes, samo treba žaliti što opera ne dolazi ranije, nego onda kada je već vruće. (ć)

Skupljaju se regruti

Splitske ulice, i onako žive, oživele su još više. Sa svih otoka, te bliže i dalje okolice Splita, došla je mladost da iz Splita bude razvrstana i poslana odredima komande na otsluženju redovnog kaderskog roka. Ulice su od pjesme. Raspoloženje je veliko. Samo što sada mladost više ne pjeva onu „Četir' lita i četiri zime", jer je rok i mnogo manji. (ć)

Kratki štrajk krojačkih pomoćnika

Jučer u jutro stupilo je u štrajk 80 krojačkih radnika i radnica, jer se nisu mogli pogoditi sa poslodavcima o uslovima rada. Strajk je okončan već oko podne, jer se je došlo do sporazuma.

Akademija tjelesne kulture

U nedjelju 11 o. m. u 4 i po sati poslije podne održaće se u splitskom kazalištu akademija tjelesne kulture škole gospođe Katić. Na programu je osim nekoliko interesantnih plesnih tačaka i balet „Postolar i vrag« muziku kojeg je priredila gđa Larissa Vesnorskaja (ć)

Predavanje engleskog književnika

Udruženje prijatelja Velike Britanije i Amerike priređuje u subotu naveče u 8.50 sati u prostorijama Narodne ženske zadruge predavanje poznatog engleskog književnika Mrs William Burke Teeling-a Tema je „THE CORONATION AND THE EMPIRE." Ulaz slobodan. (ć)

☐ DON FRANE IVANIŠEVIĆ, senator i poznati nacionalni javni radnik, teže je obolio. (ć)

☐ MAONOM „ZRMANJA" dovezeno je iz Pučišća mnogo blokova bijelog bračkog kamena određenog za gradnju crkve u Dugopolju. (ć)

☐ JUČE JE STIGAO u Split g. dr Pšenisl Šamal, kancelar predsjednika čehoslovačke republike, u čijoj je pratnji bio na nedavnim svečanostima u Beogradu. Danas je parobrodom „Crikvenica" otputovao za Hvar, gdje će se zadržati nekoliko dana.

☐ ZA NEDJELJNU UTAKMICU između beogradske „Jugoslavije« i splitskog „Hajduka« vlada osobito veliki interes, jer se radi o borbi za drugo mjesto. Kako je poznato drugi klub boriće se sa prvakom države (po svoj prilici sa Građanskim) za ulazak u srednjoevropski kup. (ć)

Pred saradnju Poljske i Austrije

BEČ, 10 aprila (m) Na povratku za otadžbinu ministar spoljnih poslova Poljske pukovnik Bek sastao se sa austrijskim ministrom Šmitom i tom mu prilikom predložio prijateljsku saradnju dviju zemalja.

Kako se saznaje ministar Bek 1 maja odlazi u London u zvaničnoj posjeti, a zatim će posjetiti i druge prestolnice Evrope.

GRADSKE VIJESTI

Jedan sat u Električnoj centrali

Užurbani radovi na renoviranju

Uskoro će Šibenik imati najmoderniju električnu centralu u Evropi koja će moći da polpuno zadovolji potrebe grada i njegove industrije

Šibenik, 9 aprila

Malo niže utoka Čikole u Krku nalazi se veličanstveni slap Krke. Na njegovom je boku podignuta električna centrala ANT. ŠUPUK i SIN. Do centrale vodi vijugova cesta pod okriljem šume stupova vezanih jakom žicom. Pred silazak k obali reke s leve Vam se strane ukaže nova tvornica Aluminium d. d. Ona je još u gradnji.

Naš automobil smanjuje brzinu zbog okuka i spušta se lagano u dolinu. Šum vodene mase, koja se ruši niz strminu, čuje se već na prvim okukama. Kod prvih kuća nailazimo na strance koji su došli da se nagledaju prirodnih krasota naše zemlje. Posmatramo njihova lica: ozbiljna su, malko začuđeno zamišljena... dive se veličanstvenosti prirode... Tu su stare mlinice na koje su se navraćali seljaci okolice da samelju žito ili pšenicu. Nekada je to bilo. Danas su to samo lepe crne zidine čije se podnožje kupa u hladnoj vodi.

Nekadašnje mlinice danas su tkaonice stanovi i slično. Ima ih nekoliko. Najveća mlinica danas je gostionica... Malo niže, u sredini lepo uređenih parkova dižu se pomoćne zgrade centrale. To su većinom stanovi. Do njih je vidilica i najlepši pogled na slapove. Sa tih položaja jednim pogledom zaokružite svu onu veličanstvenu masu koja se bučno ruši na niži plato otkuda Krka postaje plovna. Odmah ispod vidilice a nad „vratima za vodu« zjape crne i crvene ruševine. Velika je to zgrada bila. Da nije do električne centrale neznanac bi mogo misliti da je tu bio neki dvorac, ili bar letnikovac. Netom zađete nad tim ruševinama raspored velikih prostorija ukazuje vam da su tu nekada bila neka postrojenja koja su od 1897 krila u sebi prve strojeve male električne centrale koja je osvetljavala još manji zemljoradnički Šibenik onoga doba.

Slava ove male i prve centrale bila je kratka. Već 1901 počelo se, malo niže, graditi velika zgrada za novu, veću centralu.

Velika je to zgrada jedne prostorije vanjskog izgleda kao kod bazilike. S levog joj boka probijaju zidove dve velike cevi pada 24 metara, a promera 2 metra. One se sada menjaju novima. Teški železni obruči spajaju se „švajsovanjem«, a ne kao pre trideset i više godina kad su spajani zakivcima. Današnja centrala proradila je 1903 i pune 34 godine neprestanim radom služila potrebama našega grada.

Ljubezni g. Marko Šupuk uvodi nas u glavno odelenje centrale gde se sada vrše glavni radovi na renoviranju da bi centrala bila sposobna snabdevati tvornicu aluminiuma dovoljnom količinom električne energije. Drugi generator je u punom pogonu. Već dva meseca neprekidno radi. Dok je drugi nedavno demontiran i u komadima izbačen iz zgrade. Na njegovom se već mestu nalazi novi stroj koji će, skorih dana, proraditi većom brzinom i boljim iskorištenjem radne snage. Poslednja je to reč tehnike koju su Isporučile švicarske tvornice Brown Boveri i comp iz Mannheina (Nemačka) i I. M. Voith iz St. Poltna (Austrija). Prva je isporučila električni, dok je druga hidraulički deo.

Pred gledaocem stoji kolos, okovani oklop koji u svojoj nutrini krije turbine. S desne straoe ogromnom brzinom okreće se glomazni dinamo. Pred oba stroja na podijumu poput nekog komandnog mosta stoji upravljač, upravo regulator. Upravo je u službi jedan starkelja. Njegova je dužnost, koji vrši već godinama, da reguliše ulazak vode u turbine . . .

Gospodin ing. Ljubičić sa tehničarima, tvorničkim stručnjacima, i pomoćnim osobljem užurbano završava montažu nove turbine i novog dinama.

Jako zaposlen g. ing. Ljubičić spremno nam je pokazao i protumačio postrojenja..

Pred nama su vrata na kojoj je mrtvačka glava sa dva groma. Nekoliko reči upozorenja da se iza ovih vratiju nalazi smrt koja može da zagrli svako neopreznog, nespretnog ili preznatiželjnog čoveka. Odelenje je to za visoku napetost. Početak vodova za Šibenik i Dubravice.

Na dva sprata smešteni su odelenja sa prekidačima. S desne strane stara, a s leve nova postrojenja. U dobi izgradnje dele ih samo tridesetak godina, mali razmak vremena u životu ljudskog rada, a ipak su toliko razlike da je teško verovati u istinitost kratkoće vremenskog razmaka izgradnje. U levim odelenjima je poslednja reč tehnike. Nasuprot desnom odelenju gde je rizikantno svako kretanje i mučno baratanje svakim i najnovijim poslom, u levom odelenju nalaze se aparati potpuno automatizovani sa velim postotkom sigurnosti i komoditeta u poslu.

Funkcionisanje novih aparata ilustrovao nam je g. Marko Šupuk. Svaki i najmanji kvar pretiskom u dugme stavlja se van dejstva svaka akcija stroje . . .

Napuštamo centralu, objekt koji ukazuje da se Šibenik modernizuje, objekt koji znači korak napred u civilizaciji našega grada.

Skazaljka na kilometar — satu našega automobila pokazuje 80 kilometara.

Napuštamo slapove Krke i njihovu centralu, napuštamo novogradnje aluminijske tvornice . . . . vraćamo se sjam bijenat našega grada . . . . sa pustošne poljaae u buku Krešimirova grada noseći mu pozdrave sa položaja na kome će uskoro proteći novo zlato... (i)

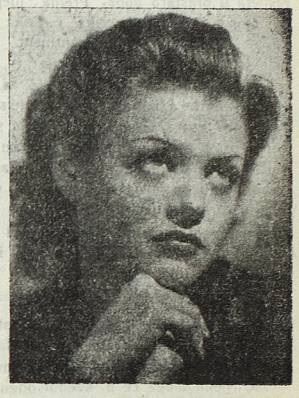
☐ PREDAVANJE PROF. IVA PRIŠLINA Narodna ženska zadruga priređuje u utorak 13 o. mj. u 7 sati naveče predavanje u vlastitim prostorijama. Predava gosp. prof. Ivo Prišlin, naš poznati virtuoz na klaviru i profesor glazbe u gimnaziji, na temi »Dekadansa u muzičkom stvaranju." Obzirom na aktuelnost i važnost samog predmeta predavanja, vlada za ovo predavanje razumljiv interes.

LONDON, 10 aprila (r) Britanska vlada preko svog poslanika u Rimu uložila je kod italijanske vlade protest. Zbog proterivanja šest misionara iz Abesinije.

Matura

velefilm sezone, suta u — kinu „BALKAN"

Večeras u kinu »Balkan" prikazuje se film »Sjever zove«. Ovaj film prikazati će pustolovan život najhrabrije policije svjeta — kanadske sjeverne policije ! U ovom filmu vidi se ogorčena borba sa krijumčarima skupocjenih krzna — potjera kroz beskrajne snježne pustinje — romantična ljubav mladog kaplara prama krijumčarevoj kćeri — borba na život i smrt između ogromno razvijenih pasa. Romantična ljubav mladog Roberta i Rochelle prikazati će vam najljepšu priču, napetost i borbu.

U prekrasnoj prirodi Švicarske smešten je djevojački internat, gdje se mlade djevojke spremaju za život. Direktor Herberb živi samo za knjige i ne primječuje zaljubljene poglede najbolje učenice Simone Simon. Još samo par dana do mature i djevojke idu u željno očekivani život.

Jedna stara učiteljica nalazi ljubavno pismo. Ustanovile su da ga je pisala Simona što ona priznaje i kaža da je samo dala oduška svojim neostvarljivim željama. Stvar dolazi pred profesorsko vječe. Većina profesora je na strani Simone, a naročito razrednica mlada profesorica Ruth koja je isto tako zaljubljena u Herberta. Simona priznaje Ruth da je izmišljeni dragan direktor Herbert i profesorica odlučuje žrtvovati svoju ljubav za ljubav svoje učenice. Ruth uspjeva da vječe oprosti što je pisala, a jedan zloban profesor odlučuje pisati joj majci. Očajna Simona bježi u oiujnu noć, a Herbert za njom. U maloj šumskoj kućici priznaje Simona Herbertu svoju ljubav. Oni se zaruče. Dan prije mature dozna Simona za žrtvu svoje razrednice. Ipak Simona i Herbert postaju srećan par.

Film »Matura" najviših je umjetničkih kvaliteta. Simona Simon poznata iz filma „Čarne oči" dala je ovom filmu osobitu kreaciju koja se ne zaboravlja. (m)

Prvenstveni susret »Solin« — »Osvit«

U nastavku proljetnog prvenstva za titulu splitskog potsaveza u nedjelju gostuje u Šibeniku odlična momčad iz Solina, koja spada u red boljih klubova u ovom prvenstvu, a koja je uspjela u prošlom prvenstvu da oduzme našem „ljubimcu" — u Solinu — dragocjena dva boda.

Buduć da su Osvitu bodovi neophodno potrebni, nadamo se od njega vidjeti jednu lijepu prvenstvenu igru, našto će i publika svojim prisustvom napuniti Osvitovo igralište. — (m. b.)

MALA KRONIKA

Ogroman honorar pred smrt

Za romane čuvenih pisaca, koji se upotrebljuju za film, filmska preduzeća, poznato je, plaćaju basnoslovne svote. — Mnogi pisci filmskih scenarija zaradili su basnoslovne svote, koje su iznosile po nekoliko puta više nego prihod od svih njihovih ranijih izdanja zajedno.

Međutim, do danas najveći književni honorar za filmski scenario dobio je, kako se saznaje, nedavno preminuli španski književnik Blasko Ibanjez. Za svoj roman „Četiri konjanika Apokalipse« njemu je dat honorar u visini od 190 000 dolara.

Amerika se udaljuje

Čuveni njemački geološki istraživač i profesor univerziteta Vegener pred svoju smrt je napisao opsežno djelo o tome, kakve su bile geološke formacije naše planete u prastaro doba. Prema njegovoj teoriji, Evropa, Amerika i Afrika su nekada davno bile jedan kontinent. Ali uslijed jakih vulkanskih erupcija i zemljotresa, Amerika se otcijepila od Evrope i Afrike i između njih je nastao Atlanski Okean. Grenland i mala sjeverna ostra zapadno od Engleske su ostaci tog velikog kontinenta iz starog doba. Mogućno je da se u isto to vrijeme i Afrika ocijepila od Evrope. Po Vegenerovom tvrđenju, Amerika se i danas još uvijek udaljava od Evrope i to godišnje otprilike 4 met.

Gda Staviski u filmu

Udovica čuvenog varalice Staviskog angažovana je od jednog pariskog filmskog društva za glavnu ulogu novog filma. Njena uloga će u svemu odgovarati onoj ulozi, koju je igrao njen muž u raznim mahinacijama i prevarama.

Mihajlo Jelaća
in memoriam

Skradin, marta 1937

U petak 26 marta o. g. preminuo je nakon kratke i teške bolesti umirovljeni prota i stavrofor Mihajlo Jelača u Gjevrskama. Njegovom smrti silazi sa pozornice jedan sveštenički veteran, i tihi i skromni nacijonalni radenik u Sjevernoj Dalmaciji. Rad ovog primjernog sveštenika, vrijednog saradnika čestitog i zaslužnog učitelja Spase Kneževića, kretao se najviše u socijalnom i privrednom podizanju svog naroda, i u podržavanju vjere, u ostvarenju ideje o ujedinjenju svih jugoslavena, u jednu državu, što je i postignuto, te je u toj idealisanoj državi pokojnik poznu jesen svoga života, tiho i dostojanstveno i u miru proživio.

Rođen u svojim Varivodama i po svršenim bogoslovskim naukama u Zadru, odilazi u Hercegovinu i tu na kratko vrijeme učiteljuje, primivši utiske žilave nacionalne borbe, koje je ostavila Nevesinjska puška. Vraća će u Bukovicu da radi u svom narodu i kao sveštenik i kao nacionalni borac. Njegov rad priznale su mu crkvene vlasti, nagradivši ga najvećim činom što ga može imati mirski sveštenik — naprsnim krstom —, a državne ordenom sv. Save. Dobar i nježan otac, primjeran i uredan radnik, po prirodi inteligentan, vazda skroman, protkao je cijeli život svoj veselošću i bezazlenim humorom, sve do svoje smrti. — Takovim svojim radom i simpatičnim obhođenjem, zadobio je i stekao onu neobično veliku simpatiju, koju je uživao kod svih onih, koji su ga poznavali.

Zata njegova nenadna smrt, duboko je kosnula njegove mnogobrojne prijatelje, koji su pohitali iz Skradina, Sibenika, Knina, Splita, Vrlike, Kistanja i okoline Gjevrsaka, te Benkovca, da odadu zadnju poštu svome dobrom proti Jelači, i da ga isprate do njegove vječite kuće.

Skradinjani dođoše u velikom broju, da pokojniku iskreno reku zadnje zbogom, i polože mu na grob vijenac svježeg cvijeća.

Polako se je okretala impozantna povorka od preko 1000 duša svećenstva, građanstva i seljačtva, od kuće i crkve do groblja u Varivodama. Tu su se kao i u crkvi oprostili od pokojnika njegovi prijatelji lijepim govorima, evocirajući plodan rad i djelovanje protino u crkvi i u narodu.

Preosveštenog dalmatinskog Cpiskopa g. dra Irineja, zastupao je proč. prota M. Macura.

Neka je pokojnim proti Jelači, i kao prijatelju i kao revnosnom sveštenik, i kao čestitom rodoljubu, blažena uspo- i vječni pokoj njegovoj dobroj duši.

Skradinjanin

MALI OGLASNIK

Do 15 riječi D 6, svaka daljnja reč 50 p
Ako je adresa u upravi Din 7.—
Za pismene upite treba poslati D 2 u markama
(uvrštava se najmanje 2 puta)
Prioćeno po retku D 10 — Oglasi po tarifi

Bankovne knjižice, briljante, staro zlato, zlatne zube i satove kupuje i plaća najbolje: NAKIT S. VULETIĆ, Split, Krešimirova 3, telefon 651.

121—2

Traže se veliki dućanski bankak ormari, pis. stolovi i pis. mašinu

SOBA, stan, lokal ili druge prazne prostorije najbrže ćete unajmiti preko malog oglasnika mjesne štampe. »Tribuna« će vam te oglase donijeti uz umjeren honorar. Male oglase za naš list prima administracija preko cijelog dana.

Privredni pregled

✕ POJAČANJE NAŠEG IZVOZA U SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE. Naš izvoz u Sjedinjenje Američke Države za prva dva mjeseca o. g. iznosio je 19.7 milijuna dinara (u prošloj godini 5.4 milijuna dinara, što znači povećanje za 14.3 milijuna dinara u ovoj godini). Naš izvoz iz USA za prva dva mjeseca iznosi 40.8 milijuna dinara, a u prošloj godini bio je 49.5 milijuna dinara (ove godine manje za 8.7 milijuna dinara). Ove godine naš trgovinski bilans sa USA pasivan je za 21.1 milijun dinara, dok je u prošloj godini pasiva iznosila 44.1 milijuna dinara.

✕ PITANJE IZVOZA PŠENICE PREKO SPLITSKE LUKE. Ove se godine po prvi put počelo sa eksportom našega žita preko jadranskih luka, namjesto Dunavom, koji se prošle zime dosta rano zaledio. Kako javna skladišta u Splitu nisu bila dovršena, Split je brzo ispao iz kombinacije, pa je izvoz dirigovan preko Sušaka. Tamo je, opet, radi tjesnoće luke i radi minulog štrajka lučkih radnika, zapinjala otprema, pa je opet došao u kombinaciju Split, naročito za žito, jer je Sušak prenatrpan otpremom drva. Sada je, na poziv splitske TI komore, »Prizad« uputio u Split svog generalnog tajnika g. Hermana, da izvidi i ispita mogućnost izvoza preko splitske luke. G. Herman je već stupio u dodir sa pretstavnicima TI komore kao i sa ostalim interesentima u cilju da tačno ustanovi kapacitet splitske luke. Kako se saznaje, g. Herman se sad uvjerio, da uz Šušak i Split i Šibenik daju iste mogućnosti za izvoz i da se taj izvoz može bez poteškoća da odvija, ako se on pravilno raspodijeli. Saznaje se nadalje, da Prizad namjerava da izveze još žita u inozemstvo i da će otsada taj izvoz jednim dijelom ponovno ići preko Splita.

ING. M. MARTINIS

O mjerilu vrijednosti materijalnih i duhovnih dobara - o novcu

(nastavak)

Opća pak teorija relativnosti Einsteina dokazuje, da je geometrijska forma osim o relativnoj brzini zavisna i o rasporedu masa u prostoru, a koji se mjenja u prostoru i vremenu. Ne opstoje tjelesa koja apsolutno zadržavaju nepromijenjeni oblik već tijelesa u neprekidnoj deformaciji. Prema tome pariški prototip metar ne bi zadržao u Sarajevu svoju pariško dužinu, pri čemu ne opstoji metoda ili aparat koji bi mogli tu promijenu konstatirati. Dakle svako mjesto ima svoje specifično mjerilo. Ova razlika postaje sve veća i veća što su promatrana mjesta udaljenija u prostoru i vremenu. U ovom uzburkanom moru svemirskih pujava fali apsolutni mirni otok gdje bi se nalazila standard — dužina sveopće upotrebe. Isto tako kao što je Arhimedu falilo uporište da bi podigao zemljinu kuglu.

Relativne vrijednosti ekonomskih dobara

Dok se jedinicom dužine, metrom mjere samo dužine, dotle s mjerilom vrijednosti, novcem, faktično s brojevima mjeri i uspoređuje međusubne relativne vrijednosti heterogenih materijalnih i duhovnih dobara. Prema tome je problem određivanja vrijednosti kud i kamo teži i kompliciraniji od problema mjerenja dužine, jer su promijene relativnih vrijednosti ekonomskih dobara međusobom kao i prema subjektu koji mjeri prema čovijeku općenito kud i kamo nejednoličnije, nepravilnije i najraznovrsnije u prostoru i vremenu.

I kao što se vidjelo da je jedinica dužine zavisna o rasporedu masa u prostoru i da postoje nebrojene ekvivalentne jedine prema prostoru i vremenu, tako isto i međusobne relativne vrijednosti materijalnih i spiritualnih dobara zavisne su o njihovom međusobnom rasporedu i količini kao I o rasporedu i količini ljudskih subjekata. Ove se međusobne relativne vrijednosti mijenjaju također u vremenu i prostoru. Među mnogobrojnim faktorima koji uslovljavaju relativne vrijednosti pojedinih dobara neki mogu biti od prodominantnog upliva.

Promatrajmo najvažnija dobra, ljudsku hranu za uzdržavanje organizma, ona je ipak osnov svim ostalim dobrima. Hrana ima dati 3.000 — 6.000 kg. kal/dan i oko 110 g. bjelančevina. To su najvažniji faktori koji uslovljavaju u glavnom relativnu vrijednost razne vrsti hrane. Za ilustraciju neka služi :

U Sarajevu koncem 1936 koštalo je 5 kilograma krompira 1.50 Din. — 7.50 Din. Ono daje 110 g. bjelančevina i 4800 kg. kal. Približno isto košta 2 kilograma kruha x 3.50 = 7 dinara koje daje 136 g. bljelančevina i 5000 kg. kal. Ili kombinacija od 1/2 kg. govedine x 10 dinara = 5 dinara više 1 kg. kruha x 3.50 dinara daje zajedno 8.50 dinara. Ovaj sastav hrane daje 167.50 g. bjelančevina i 3265 kg. kal. Navedeni primjeri pokazuju da približna relacija cijena krumpir, kruh, govedina = 1.50 dinara, 3.50 dinara, 10 dinara nije proizvoljna nego da je u glavnom i najviše zavisna o kaloričnoj moći i sadržini bjelančevina, potrebnog za uzdržavanje ljudskog motora.

U vezi navedenog postaje jasno, zašto je minimalna radnička nadnica oko šest dinara — dan.

Ako se usporedi relativna vrijednost krumpira I smeđeg ugljena na njihovo iskorišćavanje topline za ljutske potrebe u domaćinstvu onda proizlazi da bi krumpir imao vrijediti oko 1.4 puta koliko ugljen, ako se posmatra sa čisto kaloričnе strane ali za ljutski motor je mnogo vrijednija toplina krumkira koja se stvara u samom organizmu i automatski se razvija krema momentanoj potrebi, nego toplina ugljena koja ugrijava površinu organizma. Osim toga krumpir daje oko 2 posto bjelančevina, manje otpadaka i t. d. Za to je razumljivo da je cjena krumpira veća i danar je oko četiri puta koliko ona ugljena.

Navesti ću nekoliko primjera iz raznih vremenskih perioda.

Relativne vrijednosti iznašale su :

U Češkoj

	godine 1670	godine 1870
kruh 1 (3 Kreuz/kg.)	1	(14 Kreuz/kg.)
govedina	2.7	3.3
maslo	7.3	5.

1 kg. kruha=7 opeka 1 kg kruha=11-12 opeka

U Sarajevu

	godine 1936
1	(3.50 din./kg.)
govedina	2.8
maslo	11

1 kg. kruha = 11 — 12 opeka.

Iz navedenih podataka se vidi da su u razmaku od 270 godina relativne cijene u glavnom ostale jednake bez obzira na radikalno izmjenjenje prilika, na razne jedinice mjerenja (aust. kreuzeri, naš dinar) zlatno pokriće i tako dalje. N. pr. u ovom razmaku vremena kretala se relativna cijena $\frac{\text{maslo}}{\text{govedina}}$ od 1.5 — 4. Interesantno je primjetiti da maslo daje 5 puta toliko kalorija kao govedina, ali s druge strane umanjuje se njegova relativna vrijednost, jer ima samo 1 posto bjelančevina dok govedina 20 posto. Niža granica retativne vrijednosti jednaka je omjeru $\frac{\text{broj kalorija masti}}{\text{broj kalorija bjelančevina}} = 2.5$

U Bosni je današnja relacija minimalne nadnice i kg. pšenice oko 4 $\left(\frac{6 \text{ din.}}{1.5 \text{ din.}}\right)$ kao godine 1912. $\left(\frac{0.8 \text{ Kr.}}{0.20 \text{ Kr.}}\right)$

(nastaviće se)

Direktor : HAMILKAR VITALIJANI — Glavni i odgovorni urednik : BRUNOSLAV J. LORINI — Stampa : Tiskara E. Vitaliani i Sin, Sibenik — Platno i tuživo u Sibeniku